

Grein um fiskeriet, industri og landbruget, ódagsett.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Ræður – Fiskiðnaður – Iðnaður - Landbúnaður

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-5, Örk 8

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

I betragtning af den islandske nations faatallig-
hed skulle man kunne gaa ud fra, at politiske spørgs-
maal lettere lod sig løse dér end i de større og mere
omfattende
forskelligartede ~~stats~~ samfund. Det kan ogsaa være,
at dette i nogen grad er tilfældet, idet mindste
skulle det være nemmere at faa overblik over, hvad
der foregaar, og hvilke opgaver i realiteten ~~skal~~
foreligger. Herimod kommer, at et lille ~~stats~~ sam-
fund selvfølgelig raader over meget færre specialister
end de større, og de personlige hensyn træder mere
frem. Af størst betydning er dog det, at ^{alle} hovedop-
gaverne er de samme. De samme ~~stats~~ samfundskræfter
er tilstede, kamp mellem partier og klasser, vanske-
ligheden ved at finde balance f. eks. mellem land-
brug, industri og fiskeri, bekæmpelsen af inflationen,
udenrigspolitiske problemer o.s.v. Overalt maa der
arbejdes med disse vanskelige opgaver, hvorpaa
der ikke findes nogen endelig løsning, saa længe
menneskeheden eksisterer, og nye og nye problemer
opstaar hver eneste dag.

Helt fra sagatiden, da ~~begivenhederne bevirkede,~~
~~at~~ der i Island blev skabt de gamle litteraturværdier,
som ikke alene er Islændernes største stolthed men
tillige er blandt det betydeligste, der er blevet
til i de nordiske lande, har Islænderne ^{i virkeligheden} ~~ejet~~ en
særlig kultur. Gennem lange aarhundreder i isolation
formede denne litteratur i utrolig høj grad den
islandske nations tankegang, og i denne henseende

staar folket stadig paa et gammelt og fast grundlag i stærk tilknytning til sin ældste historie. Derudover er det ^{moderne} islandske ~~stats~~ samfund helt nyt, og Islænderne ^(i den retning) er ~~er~~ en ung nation.

I løbet af faa aartier har det været nødvendigt at bygge ^{op} hvert eneste hus i landet/fra grunden, anlægge alle veje og i det hele taget opføre alle tekniske anlæg og bygværker, fordi Islænderne indtil efter 1900 udelukkende byggede af græstørv, en slags jordhytter, som hver generation maatte bygge op paa ny. Der var ingen veje, og landbruget, der var hovederhvervet, blev drevet som en art nomade-landbrug uden opdyrket jord, selv om bønderne altid boede paa de samme jordstykker. Der blev drevet fiskeri, men mest om vinteren af bønder, der søgte ud paa det urolige nordhav i smaa baade.

Alt dette er nu undergaaet en stor forvandling. Fiskeriet er nu blevet det fundamentale erhverv, idet fiskeriet forsyner nationen med næsten al den udenlandske valuta, som Island faar for sine eksportvarer. Islænderne har købt trawlere blandt de bedste, som bygges i England og Tyskland, og har desuden en stor mængde solide motor-fiskerbaade. Mange steder er der gode havne, og de udbygges stadig. [Virkning af fisk paa landjorden] forøges stadig, og den sælges frosset, saltet eller tørret til de fjerne lande ^{mod syd} helt ned til Melle-Afrika, mod vest til De forenede stater, mod øst til Rusland, og jeg ved, at her i Finland er islandsk sild en velset ret.

Jævnsides hermed er der igangsat en del indenlandsk

g andre
retnings
paa den nye

Dine værdifulde
bidrag bliver
forstået ved
den eksports
mulighed

Færdig produktion
af fiskeri i selve
landet

de varme kilder
udnyttes til op-
varmning af huse
og opdyrkelse af
forskellige grøntsager
og mekaniseret

industri til hjemmeforbrug, elektricitetsværker er ud-
bygget, jorden er opdyrket, og landbruget moderniseret
(ved anvendelse af maskiner.)

Over hele landet er der opført nye beboelseshuse,
der fuldt ud staar maal med de fleste bygninger i andre lande og
endda paa visse maader er mere solide.

Alt dette har medført en del forflytninger af be-
folkningen, saaledes at den i modsætning til tidligere nu bor
i byer eller landsbyer.

Følgen af alt dette har været en fuldstændig økono-
misk omvæltning, og da disse forandringer og fremskridt
er sket paa saa kort en tid, har det været ~~meget~~ vanske-
ligere end ellers at holde den nødvendige balance paa
det finansielle og økonomiske omraade. Det islandske
~~stat~~ssamfund kan i denne henseende sammenlignes med en
lille baad, som kan væltes eller gøres ustadig af en
forholdsvis ringe bevarelse ~~demning~~, medens de større statssam-
fund er som store skibe, som vanskelig kan rokkes.

Islands økonomiske liv kan endnu vanskeligere hol-
des inden for fastlagte rammer af den grund, at samtidig
at med ~~de~~ her omtalte gennemgribende ændringer fandt sted,
skete der en total ændring af landets andre ~~regeringsform~~ og
stilling udad til.

Fra at være en "uadskillelig del" af en anden stat
for godt 50 aar siden, er Island blevet en fuldkommen
selvstændig stat med alle de rettigheder og pligter, som
heraf følger.

Et af Islands særpræg, nøje forbundet med dets

Disse vanskelig-
heder bliver
forøget ved
vor exports
ensidighed.

dets

historie og udvikling, er det, hvor svag statsmagten er. I et spredt bebygget bondesamfund - de fleste steder var der en halv times gang til næste gaard - var der ikke brug for et stort retsvæsen. Man kendte kongens magt ude i verden, og opstod der vanskeligheder, var det tilstrækkeligt at sende 1-2 krigsskibe til landet for at kongens bud blev respekteret; dette behøvedes dog kun med 2-3 aarhundreders mellemrum.

stærk polit: styrke.

Disse tildragelser slog dybe rødder i ^{folket} nationens sind, og den har siden været modstander af statsmagten, ønsker ikke brug af vaaben og kun det mindst mulige politikorps. Efter at befolkningen nu er flyttet tættere sammen, og folkeop^{höie}lyselse kan finde sted i Island som i andre lande, samt da landet nu ~~er~~ har en vigtig lufthavn paa den transatlantiske flyverute, kan der opstaa problemer, som endnu ikke er løst.

Jeg lægger dog vægt paa, at der her ikke først og fremmest er tale om magtanvendelse i den forstand, at nogen har tænkt sig at kue folket til lydighed ved anvendelse af politimagt. Det er langt fra rigtigt. Alle er enige i det mindste i ord om, at almindelig stemmeret og demokrati skal være raadende, selv om befolkningens store forflyttelser ogsaa paa dette omraade kan ~~medføre~~ ~~skabe~~ skabe nogle problemer.

Vanskeligheden bestaar i, at mange i Island er af den formening, at ^{det skorter paa} [der er mangel] paa respekt over for statsmagten, ~~stats~~ samfundet, men saadan

Naturligvis tænker ingen paa at gøre Island til en polit: stat

~~undtagen de kommunale kommunister og de kommunale og de kommunale fra nu~~

og lojalitet

hele nationens samfund

Loyalitet

5. i: lobe mindet : de mest demo kratiske
samlund
Mange

respekter nødvendig (hvis alt skal gaa godt) ~~Men mener,~~
loyaliteten
at respekten i for høj grad er forbundet med sam-
fundsklasser og politiske partier. Om disse forhold
er der dog naturligvis stor uenighed, og mange vil
netop styrke samfundsklasserne mest muligt paa
statens bekostning, saaledes at disse kan stille
ultimatum til regeringsmagten. Saadanne tendenser
og meningsforskelle [bliver i alle forhold] mere frem-
trædende eller gennemskuelige i Island paa grund
af nationens lidendhed, som jeg før har omtalt.

at det bliver umuligt
at klare selv for en
stor majoritet, hvis
i lobe visse samlunds-
grupper giver sit samtykke
kan mærkes
over alt men
de bliver

?

Statsmagtens svaghed har ~~dog~~ ikke udelukkende
betydning i indre forhold. Den virker ogsaa udad til.
Principielt er det selvfølgelig en kendsgerning, at
saa lille en nation som Islænderne naturligvis slet
ikke er i stand til at forsvare sig mod angreb ude-
fra, hvis en saadan alvorlig situation skulle opstaa.

Der er derfor kun to muligheder: Enten slet
ikke at tænke paa noget forsvar, men gaa ud fra, at
(et manglende forsvar) ~~xxxx~~ er den eneste sikkerhed,
hvad der end foregaar. Eller opretholde et ^{mest} ~~noje~~
samarbejde/de udenlandske ^{magne} faktorer, der har fælles
interesser med os at ~~varer~~ tage med hensyn til forsvaret,
og som er stærke nok til yde den største opnaaelige
sikkerhed.

Dette er for tiden et af de ~~xxxxxx~~ problemer,
hvorom der er størst uenighed i islandsk politik.
Selv er jeg en af dem, der mest har arbejdet paa en
løsning ad sidstnævnte vej: samarbejde inden for
Atlantpagten. Der er ingen tvivl om, at største-

en uorslös beider
fuldkommen er
neutralitet

uden tvivl

delen af nationen nu deler denne opfattelse, selv om mange i god tro er ~~ikke~~ modsat indstillet. Men vi, der ønsker samarbejde med Atlantpagtlandene, er ogsaa uenige. Sidste foraar og sommer var jeg og mange andre af den mening, at det var en helt virkelighedsfjern politik, saaledes som forholdene var, at lade den udenlandske forsvarsstyrke forlade landet. De senere begivenheder afgjorde sagen derhen, at det blev som vi havde forudsagt.

for tiden

Det er en selvfølge, at ingen af os nærer det ønske, at udenlandske forsvarsstyrker skal opholde sig i vort land i en uoverskuelig tid.

MM

~~Det er derfor et af de vigtigste~~

Efter min mening er det derfor et af de vigtigste problemer i islandsk politik i dag, at ~~ikke~~ prøve paa at finde udveje, ~~ikke~~ som ved styrkelse af sin egen statsmagt sætter Island i stand til at varetage det forsvar, som den vestlige verden mener paakrævet i Island, i intimt samarbejde med vore allierede.

Blandt disse allierede maa vi Islændere altid være de mindste af de ^{små} (mindste). Derfor maa vi være endnu mere forsigtige. Baade ved at undgaa, at andre nationers venskabelige forbindelser sejler os i sank, og ved at undgaa, at vort land bliver det magt-tomrum, som den første den bedste mener sig kaldet til at udfylde.

Venskaber omfavner os (til døden) dødeligt

Det kan godt være, at dette i andres øjne ^{findes} ~~maa~~ forekomme som en enkel løsning ^{for disse} problemer

Men for os Islændere er disse problemer temmelig indviklede, og dog tvivler vi ikke paa, at vi ved vor egen og vore venners hjælp vil overvinde dem. Vi staar fast i bevidstheden om, at vi er og vil være en nordisk nation, og vi nærer den sikre overbevisning, at den kendsgerning vil styrke os i kampen indad til og ikke mindre udad til.

En af de veje hvorefter vi vil styrke os er at styrke

En af de veje hvorefter vi vil styrke os selv: kampen for folkets frihed og lysbæne er at styrke vor egen og andres bevidsthed om, at vi er og ønske at være et nordisk folk. Vi ^{haa den sikre} overbevisning, at netop den kendsgerning vil ~~beskyttes~~ give os en uerstattet støtte både indad-til og ^{ikke} ~~udad-til~~ ^{mindst} udadtil.